

Kohaliku omavalitsuse jäätmeveo korraldusega seotud praktika

Õiguskantsleri praktika 2019-2021

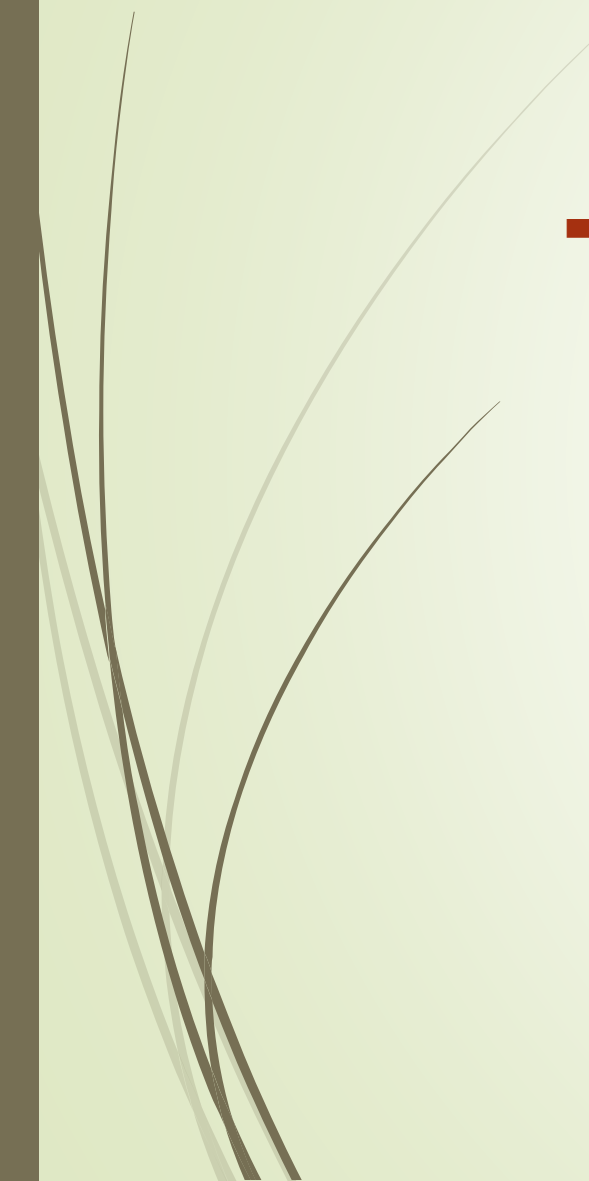
- Avalduste arv on kasvanud
- Jäätmevaldaja ei ole KOV tegevusega rahul – soovitakse paindlikku ja mõistlikku lahendust
- Peamised mured – jäätmeveo peatamine, tühisõit, jäätmeõiend, vaidluste lahendamine
- KOV kui inimese abistaja ja nõustaja, vaidluste lahendaja

Jäätmeveost teavitamine

- ▶ Kas jäätmeveo korraldamisest peaks teatama KOV või võib seda teha vedaja?
- ▶ Saaremaa juhtum - <https://www.oiguskantsler.ee/et/seisukohad/seisukoht/korraldatud-j%C3%A4%C3%A4tmeveost-elanike-teavitamine>
- ▶ Jäätmeseaduse § 69 lg 1.1 järgi informeerib kohaliku omavalitsuse üksus kirjalikult jäätmevaldajat päevast, mil ta on liitunud korraldatud jäätmeveoga.
- ▶ Seaduse seletuskirjas on märgitud § 69 lg 1.1 lisamise vajaduse kohta järgmist: „Sagedased on juhtumid, kus kinnistuvaldaja saab esimese info muudatustest jäätmekäitluse süsteemis just tühiveo arve kaudu, sest tal ei olnud konteinerit ja KOV ei olnud varem teda korraldatud jäätmeveost teavitanud.“

Jäätmeveost vabastamine

- ▶ Suvitaja Pärnu linnas, kes sooviks suvel kasutada oma mahutit jäätmete üleandmiseks ning ülejäänud aastast olla veost vabastatud. Ülejäänud elanikud kasutaksid teist mahutit ja seda aastaringelt.
- ▶ https://www.oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/J%C3%A4%C3%A4tmeveost%20vabastamine.pdf
- ▶ Seaduse järgi vabastatakse elanik jäätmeveoga liitumisest üksnes erandkorras. Linnavalitsusel tuleb ka hinnata, kas erandi tegemine on konkreetsel juhul võimalik ja vajalik. Muu hulgas saab arvesse võtta, kas linnavalitsuse keelduv otsus võib ebamugavasse olukorda seada väikese korteriühistu. Ajutise elaniku jäätmeveost vabastamata jätmise otsus võib tähendada, et korteriühistu peab seetõttu hankima mitu jäätmemahutit, kuna aastaringelt muutub jäätmete hulk märkimisväärselt.

-
-
- Üksnes asjaolu, et korteriomandite haldamiseks on moodustatud korteriühistu, ei tähenda, et elanik ei ole jäätmevaldaja. JäätS § 69 lg 2 kohaselt on korteriühistu üks võimalikest jäätmevaldajatest, kuid seadus ei pea korteriühistut füüsilisest isikust jäätmevaldajast olulisemaks või rohkem vastutavaks. Korteriühistul endal ei ole korteriomanikest eraldiseisvat tegevust, millest võiks jäätmeid tekkida. Kogu korteriühistus tekkiv prügi on ju ühistusse kuuluvate korteriomanike jäätmed. Seega on korteriühistu jäätmevaldajana seadusega loodud õiguslik fiktsioon, et vältida olukorda, mil jäätmevaldajate/korteriomanike passiivsuse korral oleks võimalik neil jätta jäätmeveoga liitumata ja seeläbi jäätmeveost hõlpsalt loobuda. Ühistu olemasolul loetaksegi seetõttu sellistel juhtudel jäätmevaldajaks korteriühistu ning korteriühistu puudumisel kinnisasja omanik (JäätS § 69 lg 2).

-
-
- ▶ Esmajärjekorras vastutab oma jäätmete äraveo eest ikkagi isik, kelle tegevuse tulemusena ja kelle valduses on jäätmed tekkinud. Kuid jäätmevaldaja võib lahendada oma jäätmeveo küsimuse ka korteriühistu kaudu. Üldjuhul ongi kortermajas jäätmete kogumise ja veo korraldamine korteriühistu kaudu kõige mõistlikum ja odavam lahendus.
  - ▶ Jäätmeveost vabastamise otsus tuleb seega teha linnavalitsusel, lähtudes üksikjuhtumi asjaoludest. Normid, millest lähtudes linnavalitsus saab jäätmeveost vabastamist otsustada, on jäätmeseaduses olemas.

Tavapärasest harvem vedu

- ▶ Türi juhtum -
https://www.oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/Ettepanek%20T%C3%BCri%20valla%20j%C3%A4%C3%A4tmehoolduseeskirja%20%C2%A7%2034%20I%C3%B5ike%204%20seadusega%20koosk%C3%B5lla%20viimiseks.pdf
- ▶ Türi valla jäätmehoolduseeskirja § 34 lõike 4 teine lause sätestab: „Luba harvemaks veosageduseks antakse, kui jäätmetekkekohas elab kuni 2 inimest ja jäätmeteke on vähene ning jäätmete hoidmine konteineris ei põhjusta
- ▶ JäätS § 71 lõike 2 punkti 2 teine lause annab kohalikule omavalitsusele kaalutusõiguse selle hindamiseks, kas biojäätmete kompostimine jäätmetekke kohas on tagatud. Samuti on kohalikul omavalitsusel seaduse raames õigus otsustada, milline on tiheasustusalal jäätmetekkekohast olmejäätmete äraveo sagedus. Seadus ei võimalda aga siduda jäätmeveo sagedust kinnistul elavate inimeste arvuga. ümbruse reostust.“

Tühiveo tasu

- Kui suur võiks olla tühiveo tasu? Kus tasu suurus tuleb kindlaks määrata?
- Saku valla juhtum -
https://www.oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/T%C3%BChiveo%20tasu%20suuruse%20m%C3%A4%C3%A4ramine%20Saku%20vallas.pdf
- Jäätmeseadus ei reguleeri sõnaselgelt, millist tasu tuleb või võib tühisõidu eest võtta. Jäätmeseadus ei välista tühisõidu eest tasu võtmist ning tühiveo tasu vastaks ka JäätS § 11 lõikes 2 sätestatule, kuna ka sellise sõiduga, mil jäätmeid ära ei viida, kaasnevad vedajale kulud. Lisaks võib tühisõidu eest võetav tasu olla vajalik abinõu, et tarbija ei saaks end jäätmeveost n-ö vabastada seeläbi, et ta lihtsalt kunagi ei anna jäätmeid vedajale üle.

-
- Saku valla jäätmehoolduseeskirja § 9 lõikes 16 on sätestatud, et kui jäätmevaldaja ei ole jäätmevedajale võimaldanud juurdepääsu jäätmemahutile oma kinnistul või krundil, siis on jäätmevedajal õigus võtta tasu tühisõidu eest.
  - Saku vallas tuleb jäätmevaldajal praegu tasuda tühiveo eest vedajale 5,40 eurot (koos käibemaksuga). Tühiveo tasu suurus on Saku vallas kindlaks määratud vedaja hinnakirjas. Tasu suurus on kõigile jäätmevaldajatele ühesugune ega sõltu sellest, millist mahutit jäätmevaldaja kasutab. Lähtudes jäätmehoolduseeskirja § 19 lõikest 1, peaks viidatud hinnakiri kajastama hanke tulemusi. Hankedokumentidest selgub, et praegune vedaja pakkus tühisõidu hinnaks 10 eurot (käibemaksuta). Kuidas sai vedaja hinnakirja umbes poole väiksem summa, pole selge. Samuti pole selge, kas vedaja saab tühisõidu tasu pakkumusest lähtudes tõsta.

-
-
- ▶ Saku valla jäätmeveo tühisõidu hinna kujunemine ei ole konkreetsel juhul selge. Samuti pole volikogu andnud vallavalitsusele jäätmeveo korraldamiseks kuigi üksikasjalikke juhiseid: näiteks ei piira tühisõidu tasu suurust vedaja tegelikud kulud või jäätmeveo tavapärase maksumus elanikule. Neid kriteeriume saaks volikogu eeskirja § 19 lõikes 1 sätestada ja seeläbi tühisõidu tasu suurust senisest enam kontrollida.
  - ▶ Kohalikud omavalitsused on lahendanud tühiveo tasuga seonduvat erinevalt. Mõnes kohalikus omavalitsuses tuleb jäätmevaldajal tasuda tühiveo eest sama palju nagu tavalise jäätmeveo eest, sõltuvalt kasutatava mahuti suuruselt. Näiteks Hiiumaal tuleb tühisõidu eest maksta 50% mahuti tühjendamise teenustasust (eeskirja § 24 lg 4). Setomaa vallas on tasu tühisõidu eest vastavalt jäätmevedaja määratud hinnale, kuid mitte rohkem kui on 140-liitrise segaolmejäätmete kogumismahuti tühjendamise teenustasu (eeskirja § 24 lg 5).

Mis on olmejäätmed?

- ▶ Jäätmed jäid vedamata, kuna olmejäätmete mahutis oli väike kogus kipsplaati.
- ▶ Jäätmevaldaja järgis seejuures KOV koostatud sortimise juhendit.
- ▶ https://www.oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/Olmej%C3%A4%C3%A4tmete%20m%C3%B5iste%20muutmine%20ja%20sortimisjuhend.pdf
- ▶ Kuidas see olukord lahendada?
- ▶ Sellises olukorras tekkivad lahkarvamused tuleks lahendada läbirääkimiste teel. Kohalik omavalitsus kui jäätmeveo korraldaja saab aidata neid lahendada. Kohalikul omavalitsusel on detailne ülevaade sellest, millal erimeelsus tekkis, millised juhised on antud jäätmevaldajatele ning milline kokkulepe on sõlmitud vedajaga.

Vaidluste lahendamine

- ▶ KOV kohustus aidata vaidlustes jäätmevedajat - https://www.oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/J%C3%A4%C3%A4tmeveo%20tingimused%20Kuressaares.pdf
- ▶ Avaldajat häiris Saaremaa valla ja jäätmevedaja vahel sõlmitud hankelepingu punkt 9.6, mille kohaselt vald on kohustatud osutama kontsessionäärile ehk jäätmevedajale vajaduse korral abi, kui tal tekib jäätmevaldajatega vaidlusi.
- ▶ Peamine vastutus jäätmeveo korralduse eest on kohalikul omavalitsusel. See hõlmab ka mistahes jäätmeveo korraldamist puudutavate probleemide lahendamist ning järelevalvet nii jäätmevedaja kui ka jäätmevaldajate tegevuse üle.

-
- ▶ Abi osutamine ei tähenda küll siiski seda, et vald oleks hankelepinguga võtnud endale kohustuse eelistada vaidlustes elanikega vedajat. Sellist kohustust kohalik omavalitsus endale võtta ega täita ei saa, sest see läheb vastuollu tema kohustusega tagada jäätmeveo toimimine ning selle vastavus õigusnormidele. Niisuguse sisuga kokkulepe oleks õigusvastasuse tõttu tühine.
  - ▶ Mõistlikkuse põhimõttest lähtudes tuleks kõnealust hankelepingu punkti mõista valla ja vedaja vahelise kokkuleppena, mille kohaselt püütakse leida jäätmeveo käigus tekkivatele probleemidele õiguspärane ja kõigi osapoolte huve arvestav lahendus kohaliku omavalitsuse vahendusel. Arvestades kohaliku omavalitsuse erilist vastutust jäätmeveo toimimise eest on mõisteta, et kohalik omavalitsus püüab erimeelsuste tekkides pooli lepitada ja jõuda erimeelsuste algpõhjuseni, et seejärel nende kõrvaldamisega tegeleda, kui see on kohaliku omavalitsuse võimuses.

Jäätmekäitlus ja ehitamine

Kasutusloa saamise eelduseks on seatud jäätmeõiendi esitamine.

Tallinnas 2019 jaanuaris, eeskiri muudeti.

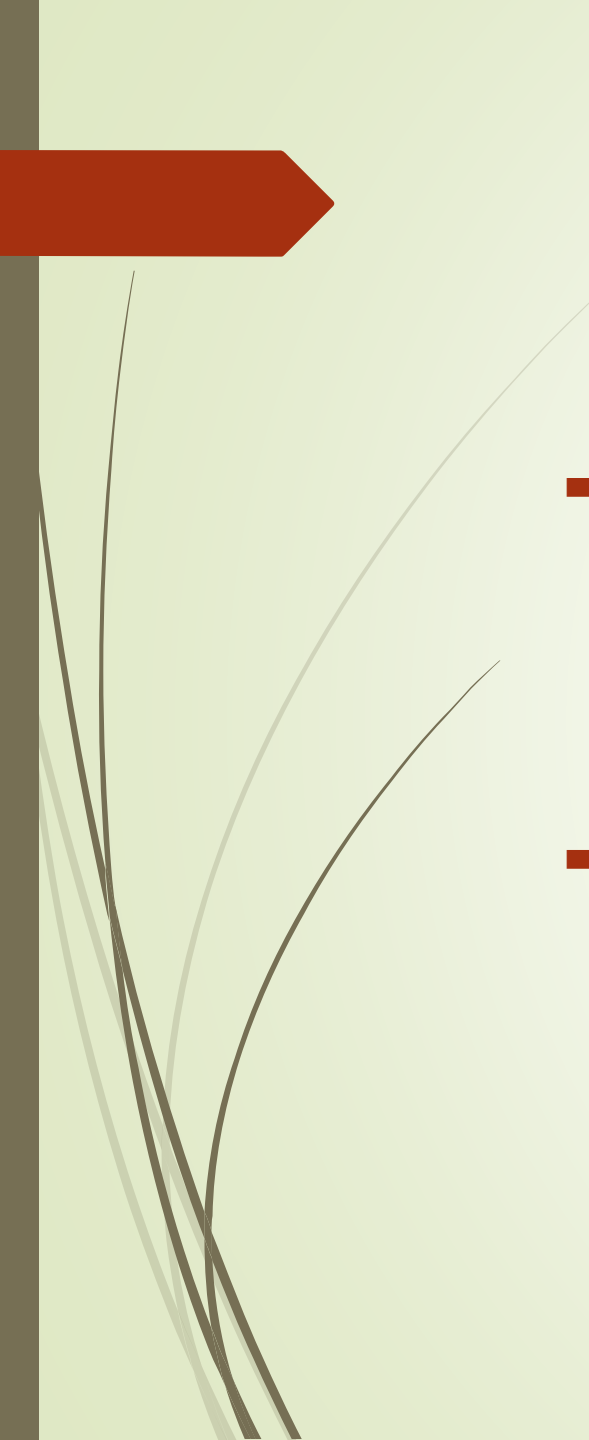
Saaremaa juhtum

https://www.oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/M%C3%A4rgukiri%20seoses%20ehitamist%20puudutavate%20n%C3%B5uetega%20j%C3%A4tmehoolduseeskirjas.pdf

Näiteks tuleb ehitise kasutusteatis taotlusele ja kasutusloa taotlusele lisada jäätmeõiend. Samas ei võimalda ehitamist puudutavad õigusaktid keelduda kasutusteatisest või kasutusloa andmisest, kui jäätmeõiendit ei esitata.

Kõik avaliku võimu esitatud nõuded peavad olema seaduslikud, põhjendatud, proportsionaalsed ja mõistlikus seoses nõude eesmärgiga. Kuivõrd jäätmeõiendi esitamata jätmise või selles ehitusprügi hulga ja utiliseerimise kohta ebatäpsete andmete esitamine ei pruugi olla piisavalt olulised põhjused, et kasutusloa taotluse menetlusse võtmisest ja kasutusloa andmisest keelduda (nt RKHko 3-17-1398, p-d 17, 19), siis pole alust seda õiendit rutiinselt kasutusloa taotlejatelt või kasutusteatise esitajatelt ka nõuda. Infot tekkivate ehitusjäätmete kohta tohib nõuda, kui see on konkreetsel juhtumil vajalik jäätmekäitluse järelevalveks. Järelevalve korraldamisel on kohalikul omavalitsusel õigus otsustada, milliseid järelevalvemeetmeid kohaldada. Ka järelevalvet korraldades peab siiski arvestama nii proportsionaalsuse kui ka otstarbekuse põhimõttega (korrakaitseseadus (KorS) §-d 7 ja 8) ja hea halduse tavaga, nõ igaks juhuks kõikidele kohustusi panna ei või. Kohalik omavalitsus peaks iga juhtumit, sh kahtlusi, et ehitusjäätmeid ei koguda ega utiliseerita nõuetekohaselt, käsitlema eraldi. Eeskiri sellist võimalust praegu aga ei jäta.

-
- Eeskirjas ei saa ehitusprojektile nõudeid kehtestada. Selleks puudub õiguslik alus. Ehitusprojekti nõuded tulenevad ehitusseadustikust (EhS) ja selle alusel antud määrusest ja need ei jäta kohalikule omavalitsusele õigust reguleerida määrusega ehitusprojektiga seonduvaid küsimusi. Ometigi sätestab eeskirja § 32 lg 1 nõudeid ehitusprojektile. Ka selles osas tuleb määruses olevad sätted üle vaadata ja kehtiva õigusega kooskõlla viia.
  - Lühidalt kokku võttes – kasutusloa andmise eelduseks ei saa seada jäätmeäitluse nõudeid! Neid küsimusi ei saa ega tohi omavahel segada.

Tänan!

